

Orhan PARLAK¹
Metin KARTAL²

The Reasons That Make People Commit Crime And Solutions

Extended Abstract

As the concept crime is included in many disciplines it is possible to present various approaches and solutions on how to prevent crime. The approaches of criminology experts and psychiatrists, security officers and economists on preventing or minimizing crime may be different. One of the experts may support that economic situations should be enhanced in order to prevent the crime, while the other may argue that security precautions should be intensified. We think that one of the most important precautions of preventing crime is to handle religious and ethic issues strongly so the conscious of the person doesn't let him/her to commit a crime. For instance, if a person heads toward robbery or drug selling due to his/her economic problems, he/she should be aware that he/she will pay for it in this world and in nether world. Besides the service of social help organizations, moral links in the society and helping people who are in need may help to prevent crime.

We think that if the five rules of Islam prevented (defending the religion, defending the person, defending the mind, defending the generation, defending the property) the crime rate of the society will decrease. Faith and worships have an important role in preventing crime. Ethical manners also detain people from crime. Person's living his/her life according to Allah's rules, his/her knowing everything he/she is doing is recorded by angels and preparing himself /herself for the doomsday are crucial for preventing the crime. Concerning the worships we may give an example of Salah as preventing person from crime. Quran definitely forbids killing somebody. And in order to make people alive everything should be done. These efforts may be physically or morally.

We think that the most important factor of preventing crime is person. Every person is responsible for him/herself primarily. Person cannot escape from responsibility by saying "what can I do? Time has changed" the degeneration in the society has risen". From this aspect environmental

¹ Yrd. Doç. Dr., Uşak Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Bölümü, e-mail: orhan.parlak@usak.edu.tr

² Doktora öğr., İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, e-mail: metinkartal74@hotmail.com

factors/societies pushing people to crime may be prevented. Most wise men especially prophets didn't think that the degeneration of society is suitable for committing crime. They preferred to shape the society not shaped by society. Even if a person can't shape the society he has a lot of options in society. And then as it is the first education center, family has a big responsibility.

One of the most important components of preventing the crime is deterrence. Especially for the people who have the habit of committing the crime or planning the crime before the deterrence of the punishment may decrease the crime rate. Besides deterrence knowing that the guilty people will certainly be caught and punished is one of the reasons that prevent crime. It is not possible to improve a cliptomaniac with short sentences. If a more deterrent punishment is given, it may be both a deterrent to guilty people and a message who plans to commit this crime.

Some of the prisoners, who were given a lot of efforts in order to integrate them into society, may return to the prison in a short time due to economic issues prison. One of the steps in order to solve this problem may be foundation of work places similar to the ones inside the prison out of the prison to employ the former prisoner after releasing from. With the coordination of public institutions in the workplaces former prisoners may be employed and by this way the state may have profit. Factors that provide social helps like alms, charities and religious offering may help preventing crime due to economical issues. By means of foundations and NGO's by helping people who commit crime just for economic problems may prevent commitment of crime.

Order of goodness given by sensitive people in the society and detain from badness, and the principle of closing the way which goes the badness may prevent crime. If these principles are followed we see that not only it prevents the crime but also it closes the ways that go to crime. In preventing the crime education should be focused on.

One of the reasons that lead people to crime is dissatisfaction. Tending crime will not solve person's problems conversely it will increase them.

Methods

The study consists of two sections. In the first section the definition, situation and responsibility of people who is a side of crime have been discoursed. The nature of human and tendency for crime, five principals of Islam (zarurat-ı hamse) of which the main aim is to prevent individual and the society, the reasons that make people commit crime and the

questionnaires that have been applied in Uşak prison take place. And in the second section the solutions that can prevent crime are lined up.

Findings

According to the researches in addition to main causes such as lack of religious and ethical values, lack of school and parents education other causes such as not enough punishment, economical reasons, fear, desperateness, environmental factors, society, alcohol and drug addiction, hopelessness, sudden anger and inattention, human soul and demon, belief that justice doesn't exist are the main causes of crime. In this study these titles have been examined.

Conclusion

In our study after mentioning the reasons that push people to crime, the suggestions of solutions which Kuran presents were arrayed. The study ends with conclusion part.

Keywords: Crime, Punishment, Human, Kuran, Solutions.

İnsanı Suça İten Sebepler Ve Kur'an'a Göre Çözüm Yolları

Öz

İnsan sosyal bir varlıktır ve hemcinsleriyle bir arada yaşamak zorundadır. Bir arada yaşayan insanlar bazen çok basit sebepler ile birbirlerinin canına, malına kast etmektedirler. Dünya tarihi incelendiğinde, her dönemde suç unsuru teşkil eden olaylarla karşılaşılır. Gelişen teknoloji ve alınan önlemlere rağmen suç işlenmesinin önüne geçilememiştir. Hâlâ suça maruz kalan insanların veya yakınlarının hakları ihlal edilmektedir.

Ceza infaz kurumlarına giren insanların sayısı maalesef günden güne artmaktadır. Araştırmalara göre, dinî ve ahlakî değer eksikliği, okul eğitiminin yetersizliği, aile içi eğitiminin yetersizliği başta olmak üzere caydırıcılık olmaması, ekonomik sebepler, korku / çaresizlik, çevresel faktörler / toplum, alkol / uyuşturucu madde bağımlılığı, ümitsizlik / hayattan beklentisi olmama, bir anlık öfke / bir anlık gaflet, nefis ve şeytan, adaletin olmadığına dair inanç gibi faktörler insanı suç işlemeye iten başlıca sebeplerdir. Çalışmamızda Uşak E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'ndaki hükümlü/tutuklular ile yapılan anket çalışması yer almıştır. İnsanı suça iten sebeplere değinildikten sonra suçun önlenmesi için Kur'an'ın sunduğu çözüm önerileri sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Suç, Ceza, İnsan, Kur'an-ı Kerim, Çözüm Önerileri.

Abstract

Unfortunately the number of people in prisons is increasing day by day. According to the researches in addition to main causes such as lack of religious and ethical values, lack of school and parents education other causes such as not enough punishment, economical reasons, fear, desperateness, environmental factors, society, alcohol and drug addiction, hopelessness, sudden anger and inattention, human soul and demon, belief that justice doesn't exist are the main causes of crime. In our study after mentioning the reasons that push people to crime, the suggestions of solutions which Kuran presents were arrayed.

Giriş

Ülkemizde son yıllarda ceza infaz kurumlarına giren hükümlü/tutuklu sayısı sürekli artmaktadır. 2014 yılı ocak ayı ile 2014 yılı aralık ayı arasında hükümlü/ tutuklu sayısında kayda değer bir artış olmuştur. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü internet sitesindeki verilere göre ülkemizde, Ocak 2014'te 145.615 olan hükümlü/tutuklu sayısı aynı yılın aralık ayında 156.707 kişiye yükselmiştir (www.cte.adalet.gov.tr, İ.E.T: 09.02.2015). Bir yıl içerisinde ceza infaz kurumlarındaki hükümlü/tutuklu sayısı 11.092 kişi artmıştır.

Çalışmamızın ilk bölümünde suç ve ceza kavramları incelendikten sonra, Uşak E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda hükümlü/tutuklular ile yapılan anket çalışması yer almış ve insanı suça iten sebeplere değinilmiştir. İkinci bölümde ise suçun önlenmesi için Kur'an'ın sunduğu çözüm önerileri sıralanmıştır. Çalışmamız sonuç bölümü ile sona ermektedir.

1. 1. Suç Kavramı

Suç kelime olarak, 1. Törelere, ahlak kurallarına aykırı davranış. 2. Yasalara aykırı davranış, cürüm anlamlarına gelir (Eren, vd., 1988: 1344). Suç şöyle tarif edilebilir: "Topluma zarar veren veya tehlikeli olduğu kanunlarla kabul edilen tavır, davranış, hareket ve eylemler bütününe suç denir" (Dönmezer ve Erman: 1994: 305).

Bir eylemin yasada tanımı bulunuyor ve karşılığında ceza yaptırımı öngörülüyor ise, hukuk yönünden bu "suç" olarak tanımlanmaktadır. Hukuk mevzuatında onlarca suç çeşidi sayılmıştır (Solak, 2011: 49). Suç kavramı izafi olup; toplumdan topluma, aynı toplumda farklı zamanlarda ve ayrı sosyal gruplar arasında değişimler göstermekte; belirli koşullar çerçevesinde suç olan bir hareket diğerinde kabul görmektedir (Yücel, 1986: 26). Bazı toplumlarda suç olan bir hareket, başka bir toplumda kabul

görmekte iken; bazı toplumlarda “suç olmayan ve kabul edilebilir eylemler” başka bir toplumda suç sayılabilmektedir. Örneğin bazı ülkeler, bazı kişileri terörist görmekte; eylemlerini de terörizm olarak adlandırmakta iken başka ülkeler aynı eylemi hak arama olarak görmekte, eylemi yapanları da özgürlük savaşçısı olarak nitelendirmektedirler.

Dinî bir kavram olarak suç şu şekilde tarif edilebilir: “Dinen ve hukuken yasaklanmış, mal veya cana karşı işlenen eylemlere suç denir”. Bir suçtan söz edilebilmesi için din ve hukuk tarafından yasaklanması, kanun ile belirlenmiş bir ceza karşılığının bulunması gerekir. Ayrıca suçun oluşması için, eylemi yapan kişi mükellef olmalıdır. Bir fiilin suç olabilmesi için, suçun kanunla belirlenmiş olması ve bunun hukuka aykırı olması gerekir. Ayrıca suçun bir fiil veya söz ile işlenmesi şarttır (Karagöz, vd., 2010: 598).

Kur’an-ı Kerim’de suç işleyen anlamında “mücrim” kelimesi (çoğulu mücrimûn) çok yerde geçmektedir. Örneğin; *قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ* “De ki: Yeryüzünde dolaşın da suçluların (mücrimûn) sonunun nasıl olduğuna bir bakın” (Neml, 27 / 69). Ayette geçen mücrim, günahkâr anlamındadır (Çantay 1996: 312). *قَالَ رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَنْ أَكُونَ ظَاهِرًا لِّلْمُجْرِمِينَ* “Rabbim! Bana verdiğin nimetle asla suçlulara (mücrimûn) arka çıkmayacağım” dedi (Kasas, 28 / 17). Ayette geçen mücrimûn kelimesi suçlulara veya suça itenlere arka çıkmayacağım anlamındadır (Özek, vd. ts.: 312). *وَيَوْمَ نَقُومُ السَّاعَةَ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ* “Kıyametin kopacağı günde suçlular (mücrimûn) hayal kırıklığı içinde ümitsizliğe düşeceklerdir” (Rum, 30 / 12) Ayette geçen mücrimûn kelimesi günahkârlar anlamındadır (Çantay, 1996: 359).

Öyle anlaşılıyor ki, ayeti kerimelerdeki mücrim kelimesi zaman zaman suçlu, zaman zaman da günahkâr anlamında kullanılmaktadır. Bu da, suç ve günah kavramlarının iç içe geçmiş kavramlar olduğunu göstermektedir.

1. 2. Ceza Kavramı

Ceza, Arapçadan dilimize geçmiş bir kelimedir. “Ceza, yetmek ve kâfi gelmek ya da yeterlilik ve kifayet demektir. Ceza yeterliliğe sahip mukabele, karşılık. Hayır ise hayır ile şer ise şer ile mukabele. Fiil olarak mukabil, karşılık, mükafat” demektir (el-Isfehani, 2010: 100). Ceza, “Uygun görülmeyen tepki ve davranışları önlemek için üzüntü, sıkıntı, acı veren uygulama” anlamına geldiği gibi “Hukukta, suç işleyen bir kimsenin yaşantısına, özgürlüğüne, mallarına, onuruna karşı devletin koyduğu sınırlama” (Eren, vd., 1988: 255) anlamına da gelmektedir.

Cezanın Arap dilindeki sözlük anlamı “bir işin tam karşılığı” demek olup hem olumlu hem de olumsuz karşılığı ifade eder. Kur’an’da

yüzden fazla ayette değişik kalıplarda geçen ceza kelimesinin anlamı, kelimenin sözlük anlamının dışında değildir. Bunlarda genel olarak dünyada yapılan işlerin bu dünyada ve ahirette iyi veya kötü karşılığını mutlaka bulacağı anlatılmak istenir (Örneğin, Rahman, 55 / 60). Beyyine Suresi'nde geçen جَزَاءٌ kelimesi (Beyyine, 98 / 8) "onların mükâfatı" anlamına gelmektedir. Demek oluyor ki hem mükâfat hem de mücazat anlamına gelen ceza kelimesi Türkçe'mizde suçun karşılığında ödenen bedel olarak anlam kazanmış, جَزَاءُكَ اللَّهُ خَيْرًا (Allah senin mükâfatını versin)" deyiminde olduğu gibi "iyi karşılık" anlamındaki çağrışımları arka planda kalmıştır.

Ceza kelimesi hukuk dilinde daha özel ve teknik bir anlam taşır ve dünyada da hukuk düzeni tarafından suçluya uygulanacak maddi müeyyideyi ifade eder (Bardakoğlu, 2006: I, 322). İslâm dini iman, ibadet, muamelât ve ahlak alanlarındaki prensiplerin uygulanmasını sağlamak, bunlarla ilgili emir ve yasakların ihlâlini önlemek, ferdî ve içtimâî hayatı bütün yönleriyle ıslah etmek amacıyla gerek dünya gerekse ahiret hayatına yönelik olarak birtakım özendirici veya caydırıcı tedbirler almıştır. Bu tedbir ve müeyyidelerin tamamı ceza kavramının kapsamı içindedir (Bebek,1993:VII, 469).

Suçlara karşılık verilecek cezalar Türk Ceza Kanununun 45. maddesinde şu şekilde tespit edilmiştir: "Suç karşılığında uygulanan yaptırım olarak cezalar, hapis ve adli para cezalarıdır" (Türk Ceza Kanunu, 2005: 66).

1. 3. Uşak E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'ndaki Hükümlü/Tutuklular İle Yapılan Anket Çalışması³

Uşak E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda 116 hükümlü (% 71,17); 31 hükümlü (% 19,02) ve 16 tutuklu (% 9,82) olmak üzere toplam 163 kişi ile anket çalışması yapılmıştır. Ankete katılanlardan 20 kişi bayan (% 12,27); 143 kişi erkek (% 87,73)'tir. "Ceza infaz kurumuna ilk girişiniz mi?" sorusuna 90 kişi evet (% 55,21); 71 kişi hayır (% 43,56) şeklinde cevap verirken; bu soruya 2 kişi (% 1,23) cevap vermemiştir. Ceza infaz kurumuna ilk girişiniz mi sorusuna 71 kişinin (% 43,56) hayır şeklinde cevap vermesi dikkat çekmektedir. Bu, kişinin mükerrir olarak, en azından iki defa ceza infaz kurumuna girdiği anlamına gelir. "Ailenizde daha önce suç işleyerek ceza infaz kurumuna girmiş kimse var mı?" sorusuna evet diyenlerin sayısı 51 kişi (% 31,29); hayır diyenlerin sayısı 97 kişi (% 59,51)'dir. Bu soruya 15 kişi (% 9,20) cevap vermemiştir. Ankete katılan 143 erkek hükümlü/tutukludan 20 kişi sigara/ alkol veya uyuşturucu kullanmadığını ifade

³ Anket sorularının tamamına Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi 396069 no'lu tezimizden ulaşılabilir.

ederken; bu maddeleri kullandığını söyleyen kişi sayısı 112'dir. 103 kişi sigara (% 72,03) kullandığını; 29 kişi (% 20,28) sigara kullanmadığını belirtmiştir. 11 kişi (% 7,69) cevap vermemiştir. 55 kişi alkol (38,46) kullandığını beyan ederken; 77 kişi (% 53,85) alkol kullanmadığını ifade etmiştir. 11 kişi (% 7,69) cevap vermemiştir. 89 kişi (% 62,24) uyuşturucu kullanmadığını; 43 kişi (% 30,07) uyuşturucu kullandığını beyan etmiştir. 11 kişi (% 7,69) cevap vermemiştir. Ankete katılan bayan hükümlü/tutuklulardan 6 kişi sigara/ alkol veya uyuşturucu kullanmadığını ifade ederken; bu maddelerden en az birini kullandığını söyleyen kişi sayısı 14'tür. 11 kişi sigara (% 55,00); 6 kişi alkol (% 30,00); 4 kişi (% 20,00) uyuşturucu kullandığını beyan etmiştir. Hükümlü/tutukluların yarıya yakını (% 48,47) dini inancın insanları suç işlemekten alıkoyacağını işaretlerken bu orana alıkoyabilir cevabını da dâhil ettiğimizde % 73,01 oranındaki katılımcının alıkoyar/alıkoyabilir cevabını vermesi dini inancın, insanların suç işleyip işlememelerine etkisini açıkça ortaya koymaktadır. "Sizce, insanları suç işlemeye sevk eden en önemli nedenler nelerdir?" şeklindeki soruya hükümlü/tutuklular şu cevapları vermişlerdir (hükümlü/tutuklular birden fazla seçeneği işaretleyebilmektedirler.)

Tablo 1: İnsanları Suç İşlemeye Sevk Eden En önemli Nedenler

<u>İnsanları suç işlemeye sevk eden en önemli nedenler</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdeler Dilim</u>
Ekonomik sebepler	87 kişi	% 53,37
Bir anlık öfke / Bir anlık gaflet	66 kişi	% 40,49
Alkol / Uyuşturucu madde bağımlılığı	65 kişi	% 39,88
Eğitimsizlik / Cehalet	58 kişi	% 35,58
Nefis ve şeytan	54 kişi	% 33,13
Ailevi durumdaki olumsuzluklar	46 kişi	% 28,22
Çevresel faktörler / Toplum	44 kişi	% 26,99
Ümitsizlik / Hayattan beklentisi olmama	36 kişi	% 22,09
Dinî duygunun olmaması veya eksik olması	34 kişi	% 20,86
Adaletin olmadığına dair inanç	28 kişi	% 17,18
Korku / Çaresizlik	24 kişi	% 14,72
Caydırıcılık olmaması	12 kişi	% 7,36

Anket sonuçları bir bütün olarak değerlendirildiğinde anlaşılmaktadır ki, hükümlü/tutukluların önemli bir oranı (% 85,07) bir şekilde aile içinde, okulda, camide, Kur'an Kursu'nda din eğitimi almıştır. Ancak hayatlarının ilerleyen dönemlerinde hayatlarını "dindar" veya "çok

dindar" olarak devam ettirme yerine "din ile az ilgili" veya "din ile ilgisi yok" şeklinde devam ettirmişlerdir. "Yeterli bir din eğitimi alsaydınız burada bulunma nedeniniz olan suçu işler miydiniz?" sorusuna hükümlü/tutukluların önemli bir oranının (% 62,58) işlemezdin cevabı vermesi dini eğitimin önemi açısından kayda değerdir. Aynı şekilde, "Haram olduğu için, başkalarının mal ve canına zarar vermekten sakınmak gerekir." önermesine "tamamen katılıyorum" veya "katılıyorum" diyen hükümlü/tutuklu oranı (% 89,57), suçların önlenmesi hususunda dinin rolünü bariz olarak göstermesi açısından son derece önemlidir.

1. 4. İnsanı Suça İten Sebepler

Şüphesiz, insanı suç işlemeye sevk eden pek çok sebep sayılabilir. Uşak E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda yapmış olduğumuz anket çalışmasında, "Sizce, insanları suç işlemeye sevk eden en önemli nedenler nelerdir?" sorusuna hükümlü/tutuklular sırasıyla, ekonomik sebepler, bir anlık öfke / bir anlık gaflet, alkol / uyuşturucu madde bağımlılığı, eğitimsizlik / cehalet, nefis ve şeytan, ailevi durumdaki olumsuzluklar, çevresel faktörler / toplum, ümitsizlik / hayattan beklentisi olmama, dinî duygunun olmaması veya eksik olması, adaletin olmadığına dair inanç, korku / çaresizlik, caydırıcılık olmaması şeklinde cevap vermişlerdir.

2. Suçtan Uzak Durma Konusunda Kur'an'ın Sunduğu Çözüm Önerileri

Suç önleme konusunda çok farklı çözüm önerileri sunmak mümkündür. Bize göre suçun önlenmesine yönelik alınması gereken tedbirlerin başında dinî ve ahlakî duygu ve düşüncenin güçlü olarak işlenmesi, kişinin suç olan fiilleri işlemesine vicdan duygusunun izin vermemesi gelmektedir. Diyelim ki ekonomik konulardaki sıkıntısından dolayı bir kişi hırsızlığa ya da uyuşturucu satmaya yöneliyorsa bu fiilleri engellemenin öncelikli yolu, kişinin bu fiilleri yaptığında hem dünya hem de ahirette mutlaka hesaba çekileceğinin bilincinde olmasından geçmektedir. Bununla birlikte sosyal yardımlaşma ile ilgili kurumların yapacağı hizmetlerle, toplumdaki güçlü kardeşlik bağları gibi manevi bağlarla, darda olanın sıkıntısını gidermek gibi unsurlarla da suçun önlenmesine yardımcı olunabilir.

İslam Hukuku'nda, zarurat-ı hamse denilen ve muhafaza edilmesi gereken beş esasın gayesi, hem ferdi, hem de toplumu korumaktır. İslam'daki emir, yasak ve tavsiyeler, şu beş ana ve temel mesele etrafında toplanmaktadır: 1. Dini koruma, 2. Canı koruma, 3. Akli koruma, 4. Nesli koruma, 5. Malı koruma (Muhammed Ebu Zehra, 1994: 234). İslam'da

muhafaza edilmesi gereken beş esasa riayet edildiği takdirde, toplumdaki suç oranının büyük oranda azalacağını düşünüyoruz. Önemli hususlardan biri suç için müsait zemin hazırlanmamasıdır. İslam'da asıl olan cezalandırma değil, suçların işlenmesine fırsat vermemektir. İslam'ın evliliği kolaylaştırıp teşvik etmesi, sosyal yardımlaşmayı ve dayanışmayı sağlayan kurumlar kurması, hayati dinî, ahlakî ve hukukî yönüyle bir bütün olarak ele alıp Müslümanlarda sağlam bir iradenin ve sorumluluk duygusunun gelişmesine öncelik vermesi bu gayelere matuftur. Bununla birlikte, gerekli önleyici ortam sağlandıktan sonra suç işlenmişse, bu suçun cezalandırılması da adalet ve rahmetin gereğidir. Çünkü suçluya acımada ileri gitmek ve hak etmediği halde onu korumak, suçların işlenmesini teşvik edeceği gibi suç mağdurlarını da cezalandırma sayılır. Suçluya uygulanacak cezanın, suçun işlenmesini önleyici, suçluyu ıslah edici, mağdurun intikam duygusunu yatıştırıcı, toplum vicdanını teskin edici ölçü ve dengede olması gerekir (Bardakoğlu, 2006: I, 323-324).

Şimdi suçun önlenilmesi için veya suç düzeyinin asgariye indirilebilmesi açısından çözüm önerileri üzerinde durmak istiyoruz.

2. 1. Dini İnancın Suçları Önlemedeki Rolü

Anket sorularına verilen cevaplarda da görüldüğü gibi dini inancın suçları önlemede aktif bir rolü vardır.

Din, anarşinin, haksızlığın, adaletsizliğin, kötülüğün düşmanıdır. Din, toplum düzenini korumayı gaye edinir. Dinin zayıflaması, arkasından ahlakî ve hukuki suçları çağırır. Çünkü din olmayınca ahlak için hiçbir yaptırım gücü kalmaz. Helal-haram anlayışı kalkınca toplumun düzeni sarsılır; insanları, insan gruplarını hiçbir şey tutamaz olur; anarşi ortaya çıkar ve böylece çeşitli sıkıntılar başlar. Hâlbuki her yerde kendini kontrol eden bir Yaratan'ın varlığına inanan insan, daima iyi olanı yapıp kötü olandan kaçmaya gayret eder (Tümer ve Küçük, 1993: 40). İslam Dini kendisine mensup olan kişilere iman, ibadet, ahlak ve muamelat ile ilgili yapmaları veya yapmamaları gereken hususları telkin eder. Kur'an'da insanın Allah tarafından yaratıldığı, nefsinin insana vesvese verdiği hatırlatıldıktan sonra Cenabı Hakk'ın insana şah damarından daha yakın olduğu zikredilir. İnsanın sağında ve solundaki meleklerin insanın yaptıklarını kaydettiği (İnfitar, 82 / 10-12), zerre kadar hayır işleyen ve zerre kadar şer işleyen bunun karşılığını muhakkak göreceği (Zilzal, 99 /7-8) vurgulanır. Burada karşımıza iman esasları ile ilgili hususlar çıkmaktadır. Allah'a inanan insanın, Allah'ın emir ve buyrukları doğrultusunda hayatını yaşaması, Meleklerin kendisinin yaptığı tüm amelleri kaydettiğini bilmesi, Allah'ın peygamberleri ve kitapları aracılığı ile kendisine öğretilen çizgide

hayatını yaşaması ve nihayet ahirette vereceği hesaba göre kendisini hazırlaması suçların önlenmesinde hayatî derecede önem taşımaktadır.

İslam'ın şartları suçların önlenmesi için önemli bir vazife ifa etmektedir. Namaz insanı kötülükten ve hayâsızlıktan alıkoyar (Ankebut, 29 / 45); oruç ise takva için (Bakara, 2 / 183) bir başka deyişle günahlardan korunmak ve salih daireye girmek için emredilmiştir. Ahlakî esaslar da kişiyi suç işlemekten alıkoyar. Bayraktutar'ın da kaydettiği gibi, "Bugün toplumumuzda görülen suç sorunu, gerçekte bir ahlak sorunudur. İnsanı ve manevî değerlerden sapma sorunudur. Toplumumuzun canına, malına, huzur ve güvenine en büyük zarar ve tehlike oluşturan terör, cinayet, kadına yönelik şiddet, kapkaççılık, yolsuzluk ve tacizler ahlakî ve manevî değerlerden sapmadan başka bir şey değildir. Sorunların çözümü ise, sorunlara kaynaklık eden problemlerin çözümünden geçmektedir. Sorun ahlak sorunu olduğuna göre, yapılması gereken insani ve ahlakî değerleri birey ve topluma kazandıracak eğitimler ve çalışmalardır. Halkımızın olağanüstü bir ekseriyetinin İslam dini ile derin bağları bulunduğundan, suç gibi önemli toplumsal sorunların çözümünde manevî değerlerden yararlanılması gerekmektedir" (Bayraktutar, 2011: 9). Bize göre asayiş olaylarının en az seviyeye indirilebilmesi için mutlak surette dinin sosyal işlevlerinden yararlanılması gerekmektedir. Suç ile mücadele etmek sadece devletin güvenlik kuvvetlerinin sorumluluğunda olmadığına göre devletin en önemli görevlerinden birisi de insanlardaki vicdan duygusunu harekete geçirmektir. Köktaş'ın da dediği gibi "Kurallar, kişinin vicdanında köklü bir yer edinmedikçe dıştan gelen kontrolün etkili olacağı düşünülemez" (Köktaş, 1997: 15).

Allah Teala, *إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ* "Müminler arasında hayâsızlığın yayılmasını arzu edenlere, işte onlara, dünya ve ahirette can yakıcı azap vardır" (Nur, 24 / 19) buyurarak toplumun temelini sarsacak fiillerden uzak durulmasını emretmiştir. Taciz, tecavüz, fuşşa aracılık etmek türü suçları önlemede bu tür emir ve yasakların, bir başka deyişle dinî duygu ve düşüncenin etkin bir role sahip olduğu açıkça görülmektedir.

2. 2. Caydırıcılık

Suçun önlenmesi için suçun nevine göre verilen cezaların vicdanları tatmin etmesi ve adaletin yerini bulması ile birlikte kişilerin aynı suçu veya farklı suçu tekrar işlememesi açısından cezaların caydırıcı olmasının önemli bir vasita olduğu kanaatindeyiz. Ancak, cezaların caydırıcılığı tek başına suçu önlemeye yeterli değildir. Burada sunduğumuz çözüm önerileri bir bütün olarak değerlendirildiği takdirde suçlu insan

sayısı en az seviyede tutulabilir. Bu bakımdan, "bir fiili ne kadar ağır şekilde cezalandırırsak, o fiil o kadar az işlenir" varsayımı tamamen doğru olmayabilir. Çünkü suç öyle karmaşık bir olgu ve suçun işlenmesi o kadar çok değişkene bağlıdır ki kimin ne zaman suç işleyebileceğini önceden kestirmek pek mümkün değildir. Her ne kadar tasarlanarak işlenen suçlar olsa bile, bazı durumlarda kişi hiç elinde olmayan sebeplerle suç işleyebilir. Özellikle, suç işlemeyi alışkanlık haline getirenler ve suç işlemeyi önceden tasarlayanlar için cezaların caydırıcılığı, suç işlenmesini azaltabilir.

Kur'an'da büyük günah işleyenlerin cezalarının bildirildiği sınırlı sayıda ayet vardır (Karagöz, 2007: 224). Bunlar; bir insanı döven, yaralayan veya kasten öldüren kimseler (Bakara, 2 / 178-179); zina edenler (Nur, 24 / 2); namuslu kadınlara zina suçu isnat edenler (Nur, 24 / 4); terör suçu işleyenler (Maide, 5 / 33) ve hırsızlık yapanlardır (Maide, 5 / 38). Kur'an'ın öngördüğü suçlara verilecek cezalardan maksat insanları suç işlemekten caydırmaktır. Eğer Kur'an'da zikredilen cezalardan, caydırıcılık bakımından daha ağır cezalar varsa, herhalde onları uygulamada bir sakınca söz konusu olmasa gerektir. Mesela, hırsıza Kur'anî cezadan daha caydırıcı bir ceza verilir ve gerçekten bu ceza da o insanları hırsızlıktan alıkoyarsa, bu durumda söylenecek bir söz yoktur. Çünkü Kur'an'ın söz konusu ceza ile hedeflediği amaç yerine gelmiş demektir. Ama Kur'an'ın öngördüğü cezadan daha caydırıcı bir ceza vermenin imkânı yoksa o zaman Kur'an'ın belirlediği cezaya razı olmak bir zorunluluk değil midir? (Demirci, 2014: 261-262). Suçu önlemede caydırıcılığın yanı sıra suç işleyen kişilerin mutlaka yakalanacağını, kanun önünde hesap vereceğini bilmesi de suçu önleyen sebeplerden olabilir.

2. 3. Kısas

Allah'a şirik koştuktan sonra büyük günahların en büyüğü Allah'ın haram kıldığı cana kıymaktır (Ebu Hayyan, 1911: III, 642). Maide Suresi'ndeki şu ayeti kerimeler cana kıymanın sorumluluğu ile ilgili; "(Ey Muhammed!) Onlara, Âdem'in iki oğlunun haberini gerçek olarak oku. Hani ikisi de birer kurban sunmuşlardı da, birinden kabul edilmiş, ötekinden kabul edilmemişti. Kurbanı kabul edilmeyen, "Andolsun seni mutlaka öldüreceğim" demişti. Öteki, "Allah ancak kendisine karşı gelmekten sakınanlardan kabul eder" demişti. "Andolsun! Sen beni öldürmek için elini bana uzatsan da ben seni öldürmek için sana elimi uzatacak değilim. Çünkü ben âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım. Ben istiyorum ki, sen benim günahımı da, kendi günahını da yüklenip cehennemliklerden olasın. İşte bu zalimlerin cezasıdır." Derken nefsi onu kardeşini öldürmeye itti de (nefsine uyarak) onu öldürdü ve böylece ziyan edenlerden oldu. Nihayet Allah, ona

kardeşinin ölmüş cesedini nasıl örtüp gizleyeceğini göstermek için yeri eşeleyeyen bir karga gönderdi. "Yazıklar olsun bana! Şu karga kadar olup da kardeşimin cesedini örtmekten aciz miyim ben?" dedi. Artık pişmanlık duyanlardan olmuştu. Bundan dolayı İsrailoğullarına (Kitapta) şunu yazdık: "Kim, bir insanı, bir can karşılığı veya yeryüzünde bir bozgunculuk çıkarmak karşılığı olmaksızın öldürürse, o sanki bütün insanları öldürmüştür. Her kim de birini (hayatını kurtararak) yaşatırsa sanki bütün insanları yaşatmıştır" (Maide, 5 / 27-32). Zemahşerî der ki: "Bazıları, Hâbil'in Kabil'den daha kuvvetli olduğunu, fakat Allah'tan korktuğu için kardeşini öldürmekten sakındığını" söylemişlerdir (Zemahşeri, 2009: 286; Ebu Hayyan, 1911: III, 642). Ebu Hayyan şöyle der: Eğer kaderde, benim seni öldürmem veya senin beni öldürmen yazılı ise, ben, Allah'ın yardımına nail olan bir mazlum olmayı tercih ederim, zalim olmayı değil (Ebu Hayyan, 1911: III, 644).

Kur'an-ı Kerim'de kasten bir mümini öldürmenin cezası ebedi olarak cehennem olarak zikredilirken, haksız yere bir insanın öldürülmesinin bütün insanları öldürmek gibi olduğu (Nisa, 4 / 93) ayeti kerimede geçer. Furkan Suresi'nde adam öldürmenin yasaklanmasının Allah'a ortak koşmaktan hemen sonra zikredilmesi dikkat çekicidir (Furkan, 25 / 68-69). En'am Suresi'nde de "Meşrû bir hak karşılığı olmadıkça Allah'ın haram (dokunulmaz) kıldığı canı öldürmeyin" (En'am, 6 / 151) şeklinde ayette açık bir şekilde adam öldürme haram kılınmıştır. Ayetlerde geçen haklı sebep ancak meşru bir savaş, meşru müdafaa ve mahkemenin ölüm cezası vermesidir (bkz. Bakara, 2 / 178-179; Maide, 5 / 45). Sadece mümini öldürmenin değil, suçsuz herhangi bir insanı öldürmenin cezası da cehennemdir (Karagöz, 2007: 104). Hz. Peygamber (sas), "Müslüman olmayan bir insanı haksız yere öldüren kimse cennet kokusu koklayamaz" (Buhari, 1981, Cizye, 5; Tirmizî, 1992, Diyât, 8, VI) buyurmuştur.

Demek oluyor ki haksız yere cana kıymak dinimize göre kesinlikle haramdır ve büyük günahlardandır. Bir insanı bu fiilden alıkoymak için sözlükte aynıyle karşılık vermek, herhangi bir hakkı dengiyle takas etmek (Yazır, trs., I, 494) anlamına gelen "kıyas" gibi Kur'anî çözümlerin caydırıcı olacağını düşünüyoruz. Yücel'in dediği gibi, "Hiç kimse adam öldürme suçunu işlememeye karşı sigortalı değildir. Herkeste var olan adam öldürme itisi, ben öldürürsem beni de öldürürler korkusuyla frenlenerek dengede tutulmaktadır. Bu denge olumsuz biçimde bozulduğunda, planlanmış türden adam öldürmelerde olduğu gibi suç işlenmektedir" (Yücel, 1986: 106).
 ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ فِي السَّبِيلِ وَالْقِتَالُ فِي السَّبِيلِ بِالْعَدْلِ وَالْإِنْفِ بِالْأَنْفِ فَمنْ غَفِيَ لَهُ مِنْ أُخِيهِ شَيْءٌ فَاتَّبَاعَ بِالْمَعْرُوفِ وَأَدَّى إِلَيْهِ
 ﴿ وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَوةٌ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ١٧٨﴾ بِإِحْسَانٍ ذَلِكَ تَخْفِيفٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ فَمَنْ اعْتَدَى بِغَدٍّ ذَلِكُمْ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿

edenler! Öldürülenler hakkında size kısas farz kılındı. Hüre karşı hür, köleye karşı köle, kadına karşı kadın kısas edilir. Ancak öldüren kimse, kardeşi (öldürülenin vârisi, velisi) tarafından affedilirse, aklın ve dinin gereklerine uygun yol izlemek ve güzellikle diyet ödemek gerekir. Bu, Rabbinizden bir hafifletme ve rahmettir. Bundan sonra tecavüzde bulunana elem dolu bir azap vardır. Ey akıl sahipleri! Kısasta sizin için hayat vardır. Umulur ki (bu hükme uyarak) korunursunuz” (Bakara, 2 / 178-179) şeklindeki ayetlerde kısastan bahsedilmektedir. Ayette geçen “Ey akıl sahipleri! Kısasta sizin için hayat vardır” ibaresi oldukça çarpıcıdır. M. Hamdi Yazır’ın bu iki ayet ile ilgili yaklaşımını iktibas ediyoruz: “Kısas, hayat hakkının ve canı korumanın gereğidir. Kısasın meşru oluşunda akıl sahibi olan insanlar için büyük bir hayat vardır. Affın kıymeti de buna bağlıdır. Gerçi kısasın kendisi, bir hayatı yok etmektir ama aynı zamanda haksız yere bir hayatı yok etmeye karşı, hayatın zıddı olan kısasın meşru oluşu da hayatın ve yaşama hakkının en büyük müeyyidesidir. Şöyle ki: 1. Önce bu, hem katil olmak isteyen kimse, hem de öldürülmesi istenen kimse hakkında kuvvetle hayatı korumaya sevk etmektedir. Çünkü katil olmak isteyen kimse, öldürürse ve öldürdüğünde kendisinin de öldürülmeyi hak edeceğini bilirse akıl gereği olarak, öldürmekten vazgeçer. Böylece hem kendisi hayatta kalır, hem de karşısındaki. 2. Bunda, ikisinden başka genel toplumun yaşama hakkını da güvenceye alma vardır. Çünkü bu şekilde öldürmenin önüne geçilmesi, bu ikisinden başka, bunlarla uzaktan yakından ilgili olması düşünülen insanların da hayatlarının devamına ve güvenliğine bir garantidir. Zira bir öldürme olayı, öldürenle öldürülenin yakınları arasında düşmanlık ve fitneye, bu da büyük çarpışmalara (kan davalarına) sebep olabilir. Akıl sahipleri için, bu öldürmeye engel olacak olan haklı kısasın meşruluğu, bütün bu fitnelerin ve heyecanların önüne geçeceği için, toplumun yaşamasına sebep ve yaşama hakkına garanti olur” (Yazır, trs.: I, 501).

İslam Dini, hayvanların öldürülmesine müsaade etmemiştir. Resulullah (sas) buyurmuştur: “Bir kadın, eve hapsedtiği bir kedi yüzünden cehenneme gitti. Kediye hapsederek yiyecek vermemiş, yeryüzünün haşeratından yemeye de salmamıştı”(Buhari, Bed’ü'l-Halk 17, Şırb 9, Enbiya 50; Müslim, Birr 151). Bir kedinin öldürülmesine müsaade etmeyen bir sistem hiç yaratılmışların en şerefli olan insanın öldürülmesine izin verir mi?

2. 4. Hırsızlık Suçuna Verilen Cezaların Arttırılması

Gözlemlerimize dayanarak ıslahı ve iflahı en zor olan gruptan biri (diğeri uyuşturucu madde satıcıları), hırsızlık suçundan ceza infaz

kurumlarına girenlerdir. Bu suç grubuna mensup kişiler itiyadî suçlu grubunu oluşturanların başında gelmektedir.

Maide Suresi'nde hırsızlık suçunu işleyenler hakkında çok ağır yaptırımlar uygulanması istenmiştir: وَالشَّارِقِ وَالْمَارِقَةِ فَافْطَقُوا لِيَدَيْهَا حِزًّا بِمَا كَسَبَا كَلَامًا مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ﴿٣٨﴾ ”Yaptıklarına bir karşılık ve Allah'tan caydırıcı bir müeyyide olmak üzere hırsız erkek ile hırsız kadının ellerini kesin. Allah mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir. Her kim de işlediği zulmünün arkasından tövbe edip durumunu düzeltirse kuşkusuz, Allah onun tövbesini kabul eder. Şüphesiz Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir” (Maide, 5 / 38-39). Hırsızlık bir ahlak hastalığıdır. Buna bir kez alışanlar, öyle üç beş ay hapis yatmakla uslanmazlar. Toplum bu dertten kurtarmak için Kur'an, eskiden beri Arapların uygulamakta oldukları ağır cezaların uygulanmasını emretmiştir (Ateş, 1989: II, 521).

Hırsızlık fiilini işlemekle, bu fiili işleyen kişinin sorununun çözülmediğini bilakis arttığını söyleyebiliriz. Çünkü bir kere çalmaya alışan bir insanın kolay yoldan geçimini temin etme yolunda çalışmak yerine gayri meşruya yönelmesi durumunda, çalan kişi eğer yakalanıp da ceza infaz kurumuna girerse bu sefer geçimini sağlamakla yükümlü olduğu kişi/kişilere karşı sorumluluğunu yerine getirmediği gibi bir de onlara yük olacaktır. Bu durumda ”İşesini temin etmekle yükümlü bulunduğu insanları ihmal etmesi, insana günah olarak yeter”(Ebu Davud, Zekat, 45) gibi ağır bir sorumluluğun altına girecektir. Helal yol dururken, haram yola tevessül etmek kişiyi vicdanen rahatsız eder. Hırsızlık yapan kişi malını çaldığı kişi/kişilere karşı ağır bir vebalin altına girmektedir. Hırsız, malı çalınan kişiye karşı kul hakkı açısından borçlu kalmaktadır. Empati duygusu ile meseleye bakacak olursak kendimize yapılmasını istemediğimiz bir fiilin karşımızdakine de yapılmaması gerektiği gayet açıktır. Kısa süreli hapis cezaları ile hırsızlık hastalığına yakalanmış birini ıslah etmek pek mümkün görünmüyor. Daha caydırıcı ceza verilmeli ki hem bu fiili yapanlar için caydırıcılık; hem de bu yola tevessül edecekler için bir mesaj olsun.

2. 5. Sosyal Yardımlaşmanın Aktifleştirilmesi

Ceza infaz kurumlarından tahliye olan bazı kişilerin kısa sürede ceza infaz kurumlarına dönmelerinin temelinde yatan nedenlerden birisi ekonomik sebeplerdir. Toplum kazandırılması düşüncesi ile ceza infaz kurumlarında onca uğraş verilen bazı hükümlüler tahliye olduktan sonra kısa bir süre sonra ceza infaz kurumuna dönebilmektedirler. Bu konunun çözümü için atılması gereken önemli adımlardan birisi tutuklu/hükümlülerin tahliye sonrası istihdam edilebilmeleri için ceza infaz

kurumlarında kurulan işyurdu benzeri birimlerin ceza infaz kurumu dışında da kurulması olabilir kanaatindeyiz. Kamu kurum ve kuruluşlarının koordineli bir şekilde çalışması ile hemen hemen her şehirde kurulacak atölyelerde ceza infaz kurumundan tahliye olan eski hükümlü / tutuklu sıfatı ile iş bulmada zorlanan, iş bulma hususunda dezavantajlı konumda olan kişiler istihdam edilirken devletimiz de ekonomik olarak kazanç sağlayabilir. Bu husus gündeme geldiğinde şöyle bir itiraz gelebilir: Peki o zaman dışarıda olanların, suç işlemeyenlerin günahı ne? O kadar işsiz varken ve istihdam alanı bulunamıyorken neden eski hükümlü/tutuklu? Zaten ceza infaz kurumunda "yatan" bir hükümlü/tutukluya yapılan masraf dikkate alındığında belki bu tür bir hizmet çok daha faydalı sonuçlar doğurabilir. Üstelik iş bulamadığından dolayı suç işlediğini söyleyen kişilerin, vatandaşın canına, malına kastetmemesi yolunda önemli bir adım atılabilir.

Zekât, sadaka ve kurban gibi sosyal yardımlaşmayı sağlayan faktörler, ekonomik sebeplerden dolayı suç işlenmesini engelleyebilir. Allah Teala, rahmetinin her şeyi kuşattığını, rahmeti ile muamele edeceklerinden birisinin de zekât verenler olduğunu (Araf, 7 / 156); iman edip salih ameller işleyenlerin, namazı dosdoğru kılanların ve zekâtı verenlerin mükâfatlarının Rableri katında olduğunu (Bakara, 2 / 277) bildirmektedir. Kur'an, "Ey iman edenler! Kafir olanlar bile birbirlerinin yardımcılarıdır. Eğer siz bunu yapmazsanız yeryüzünde bir fitne ve büyük bir fesat olur" (Enfal, 8 / 73) buyurarak Müslümanları yardımlaşmaya teşvik eder ve bunun terki halinde toplumun huzurunu bozacak fitne, kargaşa ve ihtilallerin olacağını haber verir. Şu halde zekât, bu yardımlaşmayı geliştirecek en mühim vasıta olarak Kur'an'da otuzdan fazla ayette emredilmiştir. Resulullah (sas) bu ilâhî emrin yerine getirilmesi için pek çok beyanlarıyla, Müslümanları zekâta teşvik buyurmuştur (Canan, 1988: VII, 322). Esasen bütün insanların aynı seviyeye getirilmesi, insanlık ölçüleri çerçevesi içinde mümkün değildir (Yavuz, 1983: 10). Toplumda zengin, fakirin, orta direğin olduğu dikkate alınırsa zekât, sadaka, kurban gibi sosyal yardımlaşma vasıtaları insanları birbirleri ile kaynaştırır, yardımlaşma sayesinde malî bakımdan zor durumda olan insanlara destek verilerek ekonomik açıdan zorluk çeken insanların sıkıntıları bir nebze hafifletilebilir. Kamu kurum ve kuruluşları bünyesindeki vakıflar ve sivil toplum dernekleri ile sokak çocukları ve evsizler başta olmak üzere ekonomik durumdan zor durumdaki insanlara yardımcı olunabilir. Bu insanlar, -şayet ekonomik bakımdan zor durumda oldukları için, kendilerine bu hususta yardımcı olunmadığı için- suç işlemekten başka yapabilecekleri bir seçenek olmadığını ifade ediyorlarsa

onlara iş bulma, barınma, maddi ihtiyaçlarını karşılama konularında yardımcı olunması ile birçok sıkıntının giderileceğini düşünmekteyiz.

2. 6. Aile Eğitimi

İlk eğitim yuvası, kişinin ilk terbiye müessesesi ailedir. Günümüz insanı globalleşen dünyada teknoloji vasıtasıyla en uzak ülkelerdeki insanlar ile iletişim kurarken aile fertleri arasındaki iletişim yer yer kesintiye uğramaya başlamıştır. Ailedeki eğitime, İslam Dini'nin son derece önem verdiği görülmektedir. Resûlullah (sas) şöyle buyurmuştur: "Hiçbir baba, çocuğa, güzel terbiyeden daha üstün bir hediye vermiş olamaz" (Tirmizî, 1992: Birr, 33, IV, 338). Ayeti kerimede kişinin kendisi ile beraber ailesini de muhafaza etmesi istenmektedir: *يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْجِبَارُ* "Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun" (Tahrim, 66 / 6). Ayeti kerimede aile eğitimi, *وَأَهْلِيكُمْ* ve "ailenizi (koruyun)" Onlara hayrı emredin ve kötülükten nehyedin. Onları öğretip terbiye edin ki, bu şekilde onları ateşten korumuş olasınız (Hazin, 2004: IV, 316) şeklinde yer almıştır.

Aile fertlerinin eğitimi açısından günümüz toplumlarındaki en önemli eksikliklerden biri, kişilere ya hiç değer verilmemekte ya da aşırı şekilde egolar şişirilmiştir. Egolar aşırı şişirilince, kişi kendinden kaynaklanan hataların farkına varamamakta ya da hataların farkına vardığında iş işten geçmiş olmaktadır. Yok sayıldığı için kendisini ispatlamak duygusu ile suç işleyenler olduğu gibi, kişi aşırı şekilde şımartıldığından, her istediği yapıldığından dolayı da suça yönelebilmektedir.

Ölüm, boşanma, ayrılık ya da terk gibi sebeplerle ailenin bütünlüğünün bozulması ile "parçalanmış aile" ortaya çıkmaktadır. Parçalanmış aile, çocuğun toplumsallaşma sürecini kesintiye uğratması sebebi ile hatalı ve eksik sosyalleşmeye yol açar. Araştırmalar suç işleme davranışı ile parçalanmış aile deneyimi arasında ilişkiler bulunduğunu desteklemektedir (Baltacıoğlu, 2001: 178). Aile birliği bozulduğundan dolayı ortaya çıkan sonuçlardan, özellikle çocuklar olumsuz etkilenmektedir. Sağlam bir toplum olmanın temel taşlarından birisi olan aile müessesesi yara alınca, bu olumsuzluğun sonuçları topluma yansımaktadır.

Konut kelimesinin Arapçadaki karşılığı meskendir "Püsküllüoğlu, 2005: 574". Mesken, Arapçada ismi mekân olarak huzur bulunan yer anlamına gelmektedir. Mesken yani fertlerinin huzur bulduğu, sıkıntılarını paylaştığı, sükûna erdiği yer. Evlerinde huzur bulan, dışarıda karşılaştığı sıkıntıları aile fertleriyle paylaşabilen, paylaştıkça rahatlayan, iyi günde kötü günde beraber olabilen, dayanışmanın ve yardımlaşmanın üst düzeyde

olduğu meskenlerdeki insanların aile ortamındaki huzurları, mutlulukları dalga dalga topluma yayılacak, huzurlu fertler huzurlu toplumu oluşturacaktır. Bu yönü ile ailenin suçun önleminde hayati derecede öneme sahip olduğunu düşünüyoruz. Ayeti kerimede, *وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْتَبِرُونَ* Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için türünüzden eşler yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesi de onun (varlığının ve kudretinin) delillerindedir. Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için elbette ibretler vardır (Rum, 30 / 21) buyrulmuştur.

2. 7. Alkollü İçkiler Ve Uyuşturucu Maddelerden Uzak Durulması

Kur'an-ı Kerimde içkinin tedrici olarak yasaklandığını görüyoruz (Bakara, 2 / 168; Nisa, 4 / 43). Nihayet Maide Suresi'ndeki ayetler ile müminlerin şeytan işi birer pislik olan içki, kumar, dikili taşlar ve fal oklarından uzak durmaları emredilmiştir (Maide, 5 / 90). *إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ* "Şeytan, içki ve kumarla ancak aranızda düşmanlık ve kin sokmak; sizi Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık vazgeçmiyor musunuz?" (Maide, 5 / 91). Söz konusu ayetler Şeytan'ın, içki ve kumar vasıtası ile bireysel suçlara sebep olduğunu ve hatta toplumda kargaşaya zemin hazırladığını, insanlar arasında düşmanlık meydana getirmek ve kin sokmak suretiyle insanları birbirine düşürdüğünü açık bir şekilde anlatmaktadır.

Hız. Peygamber (sas) "Allah, içkiyi, içene, sunucusuna, satıcısına, satın alıcısına, üreticisine, imal ettirene, taşıyıcısına, taşıtırıcısına lanet eder" (Ebu Davud, Eşribe, 2.Bab, IV, 82) buyurmaktadır. İçkinin ferdin sağlığı açısından son derece zararlı olduğu gibi çeşitli adli istatistiklerden içki sebebiyle suç işleyenlerin oranının yüksek olduğu da görülmektedir (Şeker, 2007: 117). Esrar, afyon, eroin, kokain, morfin gibi uyuşturucu maddeler, alkollü içkilerin tesirini de fazlasıyla taşımaktadırlar. Zararları da bu tesir ölçüsünde fazladır. İslam'ın ana kaynakları helal ve haram olan şeylerin bir kısmını zikretmiş, geri kalanların, haram ve helal kılınma illetini taşımalarına göre hükme bağlanmasını istemiştir. Şu halde haram hükmünün illetini (sarhoş etme, uyuşturma) taşıyan bütün maddeleri vücuda almak haramdır (Karaman, 1979: 51). Suça zemin hazırlayan en önemli sebeplerden birisi olan alkollü içkilere veya uyuşturucu maddelere hiç başlamamak, şayet başlanılmışsa bir an önce bırakmak önem arz etmektedir.

2. 8. İyiliği Emretmek, Kötülükten Alıkoymak ve Seddi Zerâî Suretiyle Suçtan Alıkoymak

Toplumdaki duyarlı insanların iyiliği emretmesi ve kötülükten alıkoyması ve kötülüğe giden yolların kapanması (seddi zerâi) prensibi suç işlemekten alıkoymayı sağlar.

Âl-i İmrân Suresi'ndeki ayetlerde "Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten men eder ve Allah'a iman edersiniz" (Âl-i İmrân Suresi, 3 / 110), "Sizden, hayra çağıran, iyiliği emreden ve kötülükten men eden bir topluluk bulunsun" (Âl-i İmrân Suresi, 3 / 104), Tevbe Suresi'nde de "mümin erkek ve kadınların iyiliği emredip kötülükten alıkoyması" (Tevbe, 9 / 71) ifadeleri yer almaktadır. Şüphesiz emr bi'l-maruf ve nehy ani'l-münker (iyiliği emredip kötülükten alıkoyma) prensibini, toplumun tüm katmanlarına yaymıştır. Kur'an, toplumda büyük-küçük, kadın-erkek ayrımı yapmadan her ferden kendi sorumluluğunun bilinci içinde hareket ederek, bu görevin yerine getirilmesinde bir katkısının olması gerektiği fikrini ön plana çıkarmaktadır (Dumlu, 1994: 165).

Emri bi'l-maruf ve nehy ani'l-münker gibi seddi zerâi yolu da suçu önleyici bir prensiptir. Zerâi kelimesinin müfredi olan zeria "yol, vasıta, vesile" demektir. Sedd ise tıkama, kapama manasına gelmektedir. Terkip halinde seddi zerâi teriminin manası haram, yasak ve zararlı olana vasıta olan davranışı menetmek, harama giden yolu tıkamak demektir (Karaman, 1993: 128). Ayeti kerimede ﴿قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ بَعْضُوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَحَفِظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا فَعَلُوا﴾ "Mümin erkeklere söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar. Bu davranış onlar için daha nezihdir. Şüphe yok ki, Allah onların yaptıklarından hakkıyla haberdardır. Mümin kadınlara da söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar" (Nur, 24 / 30-31). Bu prensibe riayet edildiği takdirde bir takım suçların işlenmesi bir yana o suçlara giden yolların bile kapandığını görüyoruz.

2. 9. Eğitim

Suçun önlenmesinde insanın eğitimi üzerinde özellikle ve özenle durulması oldukça önem arz etmektedir. Zira eğitimin amacı, bireye güzel alışkanlık ve davranışların kazandırılması, bireyin de gönüllü olarak bunları yapar hale getirilmesidir. Bireylere verilmesi gereken eğitim, onların erdemli bir birey olarak toplumda yer almasını sağlayacak insanî değerlerin kazandırıldığı eğitimidir.

Kur'an-ı Kerim'de, ﴿قُلْ هَلْ يَسْتَعْوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾ "De ki: Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" (Zümer, 39 / 9), ﴿قُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا﴾ Rabbim! İlmimi arttır" de (Taha, 20 / 114), ﴿فَسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ Eğer bilmiyorsanız ilim sahiplerine sorun (Nahl, 16 / 43), ﴿ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ﴾ Nun, And olsun kaleme ve satır satır

yazdıklarına (Kalem, 68 / 1) gibi ayeti kerimeler eğitimin önemini açıkça ortaya koymaktadır. Kalem Suresi'nin başındaki "nun" harufu mukattaadandır. Değişik rivayetler olmakla beraber "nun"dan maksat, mürekkep hokkasıdır veya mürekkeptir. Kalem ile hokkanın büyük menfaatleri olduğu için, ilmin yayılmasına hizmet ettikleri için manevi kıymetlerine işaret için kendilerine böyle yemin edilmiştir (Bilmen, trs.: VIII, 3799). Burada kalem ile simgelenen yazının, insanın düşünce, tecrübe ve kavrayışlarının kayıtlar aracılığıyla bireyden bireye, kuşaktan kuşağa ve bir kültür çevresinden diğerine aktarılmasında önemli bir etken; bilginin yazılıp korunmasında, ilim ve irfanın gelişmesinde, dolayısıyla toplumların aydınlanmasında vazgeçilmez bir araç olduğuna işaret vardır. Kur'an'ın ilk inen sûresine (Alak) "oku!" buyruğuyla başladığı gibi ikinci inen bu sûrenin ilk âyetinde de Allah Teâlâ tarafından yazı aracı olan kaleme ve kalem ehlinin onunla yazdıkları üzerine yemin edilmiş olup bu durum, İslâm'ın okuma yazmaya, bilime ve yazılı kültüre verdiği önemi göstermesi açısından oldukça anlamlıdır (Karaman, vd., 2012: V, 429-430) . İlk hitabın oku şeklinde olmasında, Hz. Muhammed ümmetinin okuma, yazma ve ilim ehli olacağına ima vardır (İbn Aşur, 1984: XXX, 434).

Suçluluğun önlenmesinde eğitimin önemi ve yararı tartışılmaz bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır. Eğitim, dışarıdaki insanlar için nasıl hayati bir önem arz ediyorsa ceza infaz kurumundaki kişiler için de aynı şekilde önem arz etmektedir.

2. 10. Sabır

İnsanın olduğu yerde problemlerin olması da muhtemeldir. Ancak karşılaşılan problemlere verilecek tepkilerin dozu önem arz etmektedir. İnsanı suça iten sebeplerden bir anlık öfkenin zararları "öfke ile kalkan zararlar oturur" "öfke gelir göz kızarır, öfke gider yüz kararır" gibi atasözlerimizde anlatılmıştır. Öfke sonrası oluşabilecek, kişide belki bir ömür boyu pişmanlığa sebep olacak zararların önüne sabırlı olmakla geçilebilir.

Kur'an'da sabır ile ilgili çok sayıda ayet bulunmaktadır. Örneğin Bakara Suresinde: ﴿الَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ ۱۵۵﴾ وَأُنْبِئُوكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالْمَرْءَاتِ وَبَشِيرِ الصَّابِرِينَ ﴿﴾ "And olsun ki sizi biraz korku ve açlıkla, bir de mallar, canlar ve ürünlerden eksilterek deneriz. Sabredenleri müjdele. Onlar; başlarına bir musibet gelince "Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz" derler" (Bakara, 2 / 155-156). Asr Suresi'nde de ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاضَعُوا بِالْحَقِّ وَتَوَاضَعُوا بِالصَّبْرِ ۲﴾ لِّلْإِنْسَانِ لَفِي خُسْرٍ ﴿۱﴾ وَالْقَصْرِ ﴿﴾ "And olsun zamana ki, insan gerçekten ziyan içindedir. Ancak, iman edip de sâlih ameller işleyenler, birbirlerine hakkı tavsiye edenler, birbirlerine sabrı tavsiye

edenler başka (Onlar ziyanda değillerdir)" (Asr, 103 / 1-3) buyrulmaktadır. Sabrın bütün cinsleri üçtür. 1. Taat etmek üzere sabır 2. Masiyet etmemek üzere sabır 3. Kötülöklere sabır (Bursevi, 1389 h: II, 11).

Demek ki sabırlı olmak helaller için de haramlar için de söz konusudur. İbadetler için sabırlı olmak gerektiği gibi, başa gelen musibetler için de sabırlılık gerekmektedir. Oruç ibadetinde helal olan nimetlere karşı da sabretmenin en güzel örneğini görüyoruz.

2. 11. Nefis Terbiyesi

Belanın nereden geldiği bilinirse, mücadele etmek o nispette kolay olur. Nefis ve şeytanın insanı günaha ve suça sürükleyen iki kuvvetli faktör olduğu ve bu iki faktöre karşı daima mücadele edilmesi gerektiği düşünülürse suça veya günaha bulaşma ihtimali o oranda azalabilir. Kur'an'da "Kim arınırsa ancak kendisi için arınmış olur. Dönüş ancak Allah'adır"(Fâtır, 35 / 18). ﴿ وَمَنْ تَزَكَّىٰ فَإِنَّمَا يَتَزَكَّىٰ لِنَفْسِهِ ۗ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴾ "Nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir. Onu kötülöklere gömüp kirlüten kimse de ziyana uğramıştır"(Şems, 91 / 9-10). ﴿ قَالَ ۙ وَأَنَا مِنَ خَافٍ مَقَامٍ رَبِّهِ وَنَسَى الثَّمَنَ ۖ عَنِ الْهَيْوَةِ ۙ ﴾ "Kim de, Rabbinin huzurunda duracağından korkar ve nefisini arzularından alıkoyarsa, şüphesiz, cennet onun sığınağıdır (Naziât, 79 / 40-41) gibi ayeti kerimelerde kişinin nefsi ile mücadelesi hususunda açıkça uyarı yapılmıştır. Hz. Peygamber'in (sas) sık yaptığı dualardan birisi "Yâ Hayyu yâ Kayyûm, Senin rahmetini dilerim. Bütün ahvalimi ıslah eyle ve göz açıp kapayıncaya kadar olsun, beni nefsimle baş başa bırakma"(Tirmizî, 1992: Daavât-99) şeklindedir.

Alusi, nefsin dünyayı; kalbin ise ahireti istediğini belirterek şöyle der; Dünyevî nefis dünyevî olan hevâ-hevesine tapar. Cenabı Allah'ın buyurduğu gibi: ﴿ أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ عَشَاوَةً ۖ فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴾ "Ya şimdi baksana o kimseye ki, ilâhını hevası ittihaz etmiş, Allah da onu bir ilim üzerine şaşırtmış, kulağını ve kalbini mühürleyip gözüne de bir perde çekmiştir; artık onu Allah'tan sonra kim yola getirir? Hâlâ da düşünmez misiniz? (Câsiye, 45 / 23) Uhrevî olan kalp, Rabbinin cennetine girebilmek için Ona ibâdet eder (Alusi, 1330 h: I, 19). Alusi sonra da şu ayeti zikreder: "Her kim de rabbinin makamından korkmuş ve nefsi, hevâdan nehy eylemiş ise muhakkak cennettir onun varacağı"(Nâziât, 79 / 40-41).

Nefsin haram helal demeden her türlü isteğini karşılamak doğru olmadığı gibi, nefsin bütün isteklerini reddetmek de doğru değildir. Hz. Peygamber (sas), Veda Hutbesi'nde "Nefsinize de zulmetmeyin. Nefsinizin de üzerinizde hakkı vardır (Buhârî, I / 35) buyurmuştur. Nefsin isteklerini yerine getirmek meşru ve helal dairededir. Suç ve günah olan

hususlar ise meşru ve helal dairede olmadığı için nefsin bu husustaki isteklerine riayet etmemek gerekmektedir. İmam Gazali'nin de belirttiği gibi, nefis kelimesi 1. insandaki gazap ve şehvet kuvvetini toplayan, 2. insanın hakikati ve kendisi anlamında olmak üzere iki manada kullanılır. Nefsi emmare, şehvetlerin arzularına ve şeytanların yollarına uymak demektir. Birinci manadaki nefis son derece kötülenmiş; ikinci manadaki nefis ise makbuldür. Çünkü Allah Teala'yı ve diğer malumatı bilen insanın zâtı ve hakikati demektir (Gazali, trs., III, 4).

Kur'an'daki pek çok ayeti kerimede şeytan apaçık düşman olarak nitelenir (Nur, 24 / 21) ve şeytanın adımlarına tâbi olmamamız emredilir (Bakara, 2 / 168-169). Nefis ve şeytanın imtihan dünyasındaki konumları, sürekli olarak uyanık olmayı gerektirmektedir. Kişinin kendisini kontrol etmeye yönelik, vicdan duygusunu ön plana çıkaran iyi bir nefis muhasebesi, suça giden yolların kapanması için vesile olabilir. Apaçık düşman olan şeytanın adımlarına uymamak suretiyle suç işlemekten uzak durulabilir.

Kişinin suç işlemesine veya gayrı meşruya yönelmesine sebep olan en önemli hususlardan birisi de huzur bulamama, tatminsizliktir. Gayrı meşruya yönelme insanın sorunlarını çözmeyeceği gibi bilakis arttıracaktır. Kur'an-ı Kerim, bu durumun reçetesini şu şekilde dikkatlerimize sunmuştur: *أَلَا يَذْكُرُ اللَّهُ ظُلُمَاتِ الْقُلُوبِ* "Dikkat edin, kalpler, ancak Allah'ı zikretmekle (anmakla) huzur bulur" (Ra'd, 13 / 28).

2. 12. Şehvet Duygusunun Tatmini Helal Yoldan Olmalı

İnsanı suça iten sebeplerden birisi de şehvet duygusudur. Şehvet, 1. Erkek ve dişinin birbirine karşı duydukları güçlü cinsel istek. 2. Aşırı istek (Eren, vd., 1988: 1377) anlamlarına gelmektedir.

Şehvet, insan hayatıyetinin devam edebilmesi için onun içine konan çok güçlü bir programdır, hatta büyük bir nimettir. Ancak nimetler ne kadar büyük olurlarsa, insanın o nimetle imtihanı da o kadar zorlu olur (Beşer, 2008: 237). Hz. Peygamber'in ifade ettiği gibi "insanın en büyük düşmanı nefsanî arzularına uymasıdır (Acluni, I, 160). Bu sebeple Allah, insanın hem kendi (Nisa, 4 /135), hem de başkalarının arzu ve isteklerine uymamasını istemiş (Bakara, 2 /120), arzu ve isteklerine uyanları yermiştir (Furkan, 25/ 43). Nefsanî arzularına uyan kimse zulme düşer (Bakara, 2 / 145). Nefsanî arzulara tâbi olmak, zulmün kaynağıdır (Rum, 30 / 29). (Karagöz, 2007: 31-32). Hz. Peygamber (sas): "Her bir dinin kendine has bir ahlakı vardır. İslam'ın ahlakı hayadır" (İmam Malik, Hüsnu'l-Hulk , 9; İbn Mace, Zühhd, 17) ve "İnsanlığın ilk peygamberlerden itibaren idrak edegeldiği sözlerden birisi de, utanmadıktan sonra dilediğini yap! sözüdür" buyurmuştur

(Buhari, Edeb, 78). Utanmak hissi sayesinde çok sayıda haram fiilin önüne geçilecektir.

Şehvetin helal yolda kullanılması ve harama tevessül edilmemesi taciz, tecavüz ve fuhşa aracılık etmek gibi suçlara giden yolu kapatabilir diye düşünüyoruz.

2. 13. Havf-Reca Dengesinin Sağlanması

İnsanı suç işlemekten alıkoyabilmek için çok farklı yöntemler sunulabilir, çeşitli teoriler ileri sürülebilir ve geliştirilebilir. Bize göre suçun önlenmesinde en önemli iş kişinin kendisine düşmektedir. Yani her fert öncelikli olarak kendinden sorumludur. "Kendinizi elinizle tehlikeye atmayın" (Bakara, 2 / 195) وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ "Kendinizi öldürmeyin" (Nisa, 4 / 29) وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ gibi ayeti kerimeler insanın sorumluluğunu ortaya koymaktadır. Ümitsizlik insanı suça iten sebeplerden birisidir. Ümitsizlik (ye's) şairin diliyle bataklıktır; "Ye's öyle bataktır ki; düşersen boğulursun. / Ümîde sarıl sımsıkı, seyret ne olursun! / Azmiyle, ümidiyle yaşar hep yaşayanlar" (Ersoy, 1989: 190).

Ayeti kerimede, فَلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ لَئِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ "De ki: Ey kendilerine kötülük edip aşırı giden kullarım! Allah'ın rahmetinden umudunuzu kesmeyin. Doğrusu Allah günahların hepsini bağışlar. Çünkü O, bağışlayandır, merhametlidir" (Zümer, 39 / 53) buyrulmaktadır. Ayette geçen عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ "kendilerine" tabiri ile günah işleyen kişinin, her şeyden önce kendi ruhunu ve hayatını kirletmiş, kendisine zarar vermiş olacağına dikkat çekilmektedir (Fahrudin er-Razi, 1937: XXVII, 4). Günahkâr olan her insanın tövbe etmesi farzdır. Günaha tövbe etmemek ayrıca günahdır. Kur'an'da bu husus zulüm olarak ifade edilmektedir (Karagöz, 2007: 260). Günahtan kurtulmanın yollarını şöyle sıralayabiliriz: 1. Tövbe ve istiğfar, 2. Salih ameller ve hayır işlemek, 3. Musibet ve sıkıntılara sabretmek, 4. Dua ve niyazda bulunmak (Karagöz, 2007: 252).

"Ben nasıl olsa günahkâr bir kulum bundan sonra iyilik yapсам, tövbe etsem ne değişir ki" düşüncesi doğru değildir. Bu durumda karşımıza günah işlemiş insanın günahlardan arınması meselesi çıkmaktadır. Hz. Peygamber (sas) bir hadisi şerifinde: "Günahına şartlarına uygun olarak tövbe eden hiç günahı bulunmayan gibidir" (İbn Mâce, Zühd, 30) buyururken ayeti kerimede de ﴿ وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ ۚ ٤٩ تَجِيءُ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴾ "Kullarıma Benim bağışlayan, merhamet eden olduğumu, azabımın can yakıcı bir azap olduğunu haber ver" (Hicr, 15 / 49-50). Ettiği zulümden sonra tövbe edip düzelen kimsenin Yüce Allah tövbesini kabul edeceğini bildirdiğine göre, kişinin "ben nasıl olsa çok günahkârım bundan sonra kurtuluşum yok" gibi

düşüncelerle ümitsizlik, karamsarlık, hayattan beklentisi olmama gibi sebeplerle suç işlemesi kabul edilemez.

2. 14. Allah'ın Adaletine Olan İnancın Pekiştirilmesi

Bir kişinin adaletin olmadığı, adaletin yerini bulmadığı gerekçesi ile suç işlemesi kabul edilemez. Masum olduğu halde yıllarca hapisanede kalan Hz. Yusuf peygamberin tavrı başta olmak üzere nice âlimlerin vakarlı tavırları, somut örnekler olarak karşımızda durmaktadır. Peki, suçu olmadığı halde ceza infaz kurumunda yatan birisi hiçbir şey yapmayacak mı? Tabii ki yapacak. Hakkını sonuna kadar arayacak. Ancak bu hak arama hukuki ve meşru zeminlerde olmalı, hak aranırken haram veya yasal olmayan yollara tevessül edilmemelidir. Biz, Müslüman olarak inanıyoruz ki, Allah âdildir. Yüce Yaratıcı mutlak adalet sahibidir. Kimsenin yaptığı yanına kalmaz. Allah imhal eder (mühlet verir) ama ihmal etmez. Adalet er ya da geç tecelli eder belki bu dünyada belki ahirette. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَحِبُّوا شَيْئًا سَوَاءً نَحْنُ نَعْلَمُ وَلَا تَعْلَمُونَ أَعْدِلُوا إِعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ "Ey İnananlar! Allah için adaleti ayakta tutup gözetin şahitler olun. Bir topluluğa olan öfkeniz sizi adaletsizliğe sürüklemesin, adil olun; bu, Allah'a karşı gelmekten sakınmaya daha yakındır. Allah'tan sakının, doğrusu Allah işlediklerinizden Haberdardır" (Maide, 5 / 8). وَأَقْسِمُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِمِينَ "Hep adil olun, çünkü Allah adil davrananları sever." إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالغَيْبِ يُعْطِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ "Allah şüphesiz adaleti, iyilik yapmayı, yakınlarla bakmayı emreder; hayâsızlığı, fenalığı ve haddi aşmayı yasak eder. Tutasınız diye size öğüt verir" (Nahl, 16 / 90). Adalet, iyiliğe karşı iyilik, kötülüğe karşı kötülük olmak üzere yapılan denk bir şekilde karşılık vermektir. İhsan ise iyiliğe daha fazlasıyla, kötülüğe daha azıyla karşılık vermektir (er-Rağıb el-İsfehani, 2010: 329).

İmtihan dünyasında adaletin anında gerçekleşmesini beklememek gerekir. Suçluların bütün cezalarını anında çekmelerini beklemek ya da işledikleri kötülük yüzünden hemen azap görmelerini beklemek Hz. İbrahim ile Nemrut'un; Hz. Musa ile Firavun'un; Hz. Muhammed (sas) ile Ebu Cehil'in aralarındaki farkın bir an önce ortaya çıkmasını beklemek demektir. Kötülük işleyenlerin kazandıklarına karşılık cezalarının anında verilmesini beklemek imtihan sırrı ile bağdaşmasa gerektir. وَلَوْ يَوَاجِدُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا "Eğer Allah insanları, kazandıkları yüzünden hemen cezalandıracak olsaydı, yerkürenin sırtında hiçbir canlı bırakmazdı. Ne var ki, onları belirli bir süreye kadar erteliyor. Nihayet süreleri gelince, (gerekeni yapar). Çünkü Allah, kullarını hakkıyla görmektedir" (Fatır, 35 / 45). O halde adaletin yerini bulmamasından dolayı

suç işlemek yerine meşru daire içinde hak aramak ve şayet zayi olan bir hak varsa bunu usulüne uygun bir şekilde yapmak gerekmektedir. Herkes hukuk ve nizama riayet etmeden kendi adaletini gerçekleştirmeye kalkarsa, bu durumun beraberinde birçok problem getireceği ve kargaşaya sebep olacağı açıktır.

Ceza yöntemlerine yeni bir ruh ve felsefe getirilmek isteniyorsa, yalnızca toplumun ve suçlunun birbirine karşı olan sorumluluğu ile yetinilmeyip toplum ve suçlunun mağdura karşı olan sorumluluğu da söz konusu edilmelidir (Yücel, 1986: 183). Suç sonucu mağdur olan insanların hakları konusunda daha duyarlı olunabilir. Mağdur maddi ve manevi yönden desteklenebilir. Mağdur olan insanlara daha fazla yardımcı olmak için yollar aranabilir. Çünkü suça maruz kalan insanlarda ve yakınlarında maruz kaldığı olayın etkisi uzun yıllar devam edebilmektedir. Suç olayı psikolojik ve sosyal travmalara yol açabilmektedir.

Sonuç

Suç olgusu çok sayıda ilmin ilgi sahasına girdiği için suçu önlemek konusunda çok farklı yaklaşımlar, çok farklı çözüm önerileri sunmak mümkündür. Suçların önlenmesi ya da azaltılması hususunda kriminoloji uzmanları ile psikiyatristlerin; güvenlik birimi yetkilileri ile ekonomistlerin yaklaşım tarzları farklılık arz edebilir. Uzmanlardan birisi suçun önlenmesi için öncelikli olarak ekonomik koşulların düzeltilmesi gerektiğini savunurken, diğeri emniyet tedbirlerinin artırılmasının daha fazla önem arz ettiğini ileri sürebilir. Bize göre suçun önlenmesine yönelik alınması gereken tedbirlerin başında dinî ve ahlakî duygu ve düşüncenin güçlü olarak işlenmesi, kişinin suç olan fiilleri işlemesine vicdan duygusunun izin vermemesi gelmektedir. Uşak E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'ndaki hükümlü/tutuklular ile yaptığımız anket sonuçlarından anlaşılmaktadır ki, hükümlü/tutukluların önemli bir oranı (% 85,07) bir şekilde aile içinde, okulda, camide, Kur'an Kursu'nda din eğitimi almıştır. Ancak hayatlarının ilerleyen dönemlerinde hayatlarını "dindar" veya "çok dindar" olarak devam ettirme yerine "din ile az ilgili" veya "din ile ilgisi yok" şeklinde devam ettirmişlerdir. "Yeterli bir din eğitimi alsaydınız burada bulunma nedeniniz olan suçu işler miydiniz?" sorusuna hükümlü/tutukluların önemli bir oranının (% 62,58) işlemezdim cevabı vermesi dini eğitimin önemi açısından kayda değerdir. Aynı şekilde, "Haram olduğu için, başkalarının mal ve canına zarar vermekten sakınmak gerekir." önermesine "tamamen katılıyorum" veya "katılıyorum" diyen hükümlü/tutuklu oranı (% 89,57), suçların önlenmesi hususunda dinin rolünü bariz olarak göstermesi açısından son derece önemlidir.

Kanaatimizce, suçun önlenmesinde en önemli iş kişinin kendisine düşmektedir. Her fert öncelikli olarak kendisinden sorumludur. Sonra da ilk eğitim yeri olan aileye çok büyük sorumluluklar düşmektedir.

İslam'da muhafaza edilmesi gereken beş esasa (dinin korunması, canın korunması, aklın korunması, neslin korunması, malın korunması) riayet edildiği takdirde, toplumdaki suç oranının büyük oranda azalacağını düşünüyoruz. İman ve ibadetlerin suçları önlemede çok önemli rolleri vardır. Ahlakî esaslar da kişiyi suç işlemekten alıkoyar.

Kur'an, bir başkasının hayatına kastetmeyi kesinlikle yasaklamaktadır. Buna mukabil kişilerin hayatta kalması için gerekli bütün çabaların gösterilmesi istenmektedir. Bu çabalar maddi yönden olduğu gibi manevi yönden de olabilir. Suçun önlenmesi için en önemli unsurlardan birisi de caydırıcılıktır. Özellikle, suç işlemeyi alışkanlık haline getirenler ve suç işlemeyi önceden tasarlayanlar için cezaların caydırıcılığı, suç işlenmesini azaltabilir. Caydırıcılığın yanı sıra suç işleyen kişilerin mutlaka yakalanacağını, kanun önünde hesap vereceğini bilmesi de suçu önleyen sebeplerdendir.

Topluma kazandırılması düşüncesi ile ceza infaz kurumlarında onca uğraş verilen bazı hükümlülerin tahliye olduktan kısa bir süre sonra ceza infaz kurumuna dönmelerinin en önemli sebeplerinden biri, ekonomik nedenlerdir. Bu sorunun çözümü için atılması gereken önemli adımlardan birisi, hükümlü ve tutukluların meslek ve sanatlarının korunup geliştirilmesi veya bir meslek ve sanat öğrenmeleri amacıyla yönelik olarak ceza infaz kurumlarında kurulan işyurdu benzeri birimlerin, ceza infaz kurumu dışında da kurulması olabilir. Kamu kurum ve kuruluşlarının koordineli bir şekilde çalışması ile hemen hemen her şehirde kurulacak atölyelerde ceza infaz kurumundan tahliye olan, eski hükümlü / tutuklu sıfatı ile iş bulma hususunda dezavantajlı konumda olan kişiler istihdam edilirken devlet de ekonomik olarak kazanç sağlayabilir. Zenginler tarafından fakirlere verilecek zekât, sadaka ve kurban payları gibi sosyal yardımlaşmayı sağlayan faktörler, ekonomik sebeplerden dolayı suç işlenmesini engelleyebilir. Vakıflar ve sivil toplum kuruluşları sayesinde ekonomik bakımdan zor durumda olduğu için suç işleyen kişilere yardımcı olunarak suç işlenmesinin önüne geçilebilir.

Toplumdaki duyarlı insanların iyiliği emretmesi ve kötülükten alıkoyması (emri bi'l-maruf nehyi ani'l-münker) ve kötülüğe giden yolların kapanması (seddü'z-zerayi) prensipleri suç işlemekten alıkoyabilir. Bu prensiplere riayet edildiği takdirde bir takım suçların işlenmesi bir yana, o suçlara giden yolların bile kapandığını görüyoruz. Suçun önlenmesinde

insanın eğitimi üzerinde özellikle ve özenle durulması oldukça önem arz etmektedir.

Bir anlık öfke, insanı suça iten sebeplerdendir. Öfke sonrası oluşabilecek zararların önüne sabırlı olmakla geçilebilir. Sabırlı olmak, helaller için de haramlar için de söz konusudur. Nefis ve şeytan insanı günaha ve suça sürükleyen iki kuvvetli faktördür. Kişinin kendisini kontrol etmeye yönelik, vicdan duygusunu ön plana çıkaran iyi bir nefis muhasebesi, suça giden yolların kapanması için vesile olabilir. Apaçık düşman olan şeytanın adımlarına uymamak suretiyle suç işlemekten uzak durulabilir. Şehvetin helal yolda kullanılması ve harama tevessül edilmemesi taciz, tecavüz ve fuhşa aracılık etmek gibi suçlara giden yolu kapatabilir.

Yüce Yaratıcı, mutlak adalet sahibidir. Adalet er ya da geç tecelli eder belki bu dünyada belki ahirette. O halde adaletin yerini bulmamasından dolayı suç işlemek yerine, şayet zayı olan bir hak varsa meşru daire içinde hak aramak gerekmektedir. Herkes hukuk ve nizama riayet etmeden kendi adaletini gerçekleştirmeye kalkarsa, bu durumun da kargaşaya sebep olacağı açıktır.

Yaptığımız ankette hükümlü/tutukluların yaklaşık dörtte biri (% 26,99) çevresel faktörlerin/ toplumun insanı suça iten sebeplerden olduğunu ifade etmişlerdir. Kişiye düşen elinden geldiği kadar kendisini iyiye, güzele, doğruya götürecek bir çevrede yaşamak olmalıdır. Böyle bir imkân bulamasa bile suçların şahsiliği düşünüldüğünde, çevresindekiler suça bulaşmış olsa dahi kişi suç işlemekten uzak durabilir.

Suç sonucu mağdur olan insanların hakları konusunda daha duyarlı olunabilir. Mağdur, maddi ve manevi yönden desteklenebilir. Çünkü suça maruz kalan insanlarda ve yakınlarında, maruz kaldığı olayın etkisi uzun yıllar devam edebilmektedir. Suç olayı psikolojik ve sosyal travmalara yol açabilmektedir.

Kişinin suç işlemesine veya gayrı meşruya yönelmesine sebep olan en önemli hususlardan birisi de huzur bulamama, tatminsizliktir. Gayrı meşruya yönelme ise insanın sorunlarını çözmeyeceği gibi bilakis arttıracaktır.

Kaynakça

-Kur'an-ı Kerim.

-Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü internet sitesi <http://www.cte.adalet.gov.tr/>.

- Alusi, E. (Hicri: 1330). *Ruhu'l Meani fi Tefsiri'l-Kur'an'il-Azim ve Seb'il-Mesani*. Dersaadet Yayınları, I-X.
- Ateş, S. (1989). *Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri* (I-XII). İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat.
- Bardakoğlu, A. (2006). *İslam'da İnanç, ibadet ve günlük yaşayış ansiklopedisi* (I-IV). İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.
- Bayraktutar, M. (2011). *Suç Önlemede Dini ve Ahlakî Değerlerin Rolü Sempozyumu*, Bursa.
- Baltacioğlu, İ. (2001). *Şiddet ve toplum*. İstanbul: Bilge Yayınları.
- Beşer, F. (2008). *Sosyal İslam*. İstanbul: Nun Yayıncılık.
- Bebek, A., (1993), *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ceza Maddesi.
- Bilmen, Ö. N., (trs.). *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Meali Âlisi ve Tefsiri* (I-VIII). İstanbul: Sentez Yayınevi.
- Buhari, M. (1981). *el-Camiu's-Sahih*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Bursevi, İ. H. (1330 h.). *Rûhu'l-Beyan*. İstanbul: Osmaniye Matbaası, I-X.
- Canan, İ., (1988). *Kütüb-i Sitte Tercüme ve Şerhi*. Ankara: Akçağ Yayınları, I-XVIII.
- Çantay, H. B. (1996). *Kur'an-ı Hakim ve Meali Kerim*. İstanbul: Risale Yayınları, I-III.
- Demirci, M. (2014), *Tefsir tarihi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.
- Dumlu, Ö. (1994). *Kur'an-ı Kerim'de Ma'ruf ve Münker İyiliği Emredip, Kötülüğe Mani Olmak*. İstanbul: Ravza Yayınları.
- Dönmezer, S. ve Erman, S. (1994). *Nazari ve Tatbikî Ceza Hukuk*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Ebu Davud, S. (1981). *Sünen*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Ebu Hayyan, (1911). *Bahru'l-Muhit*. Riyad: Nasri'l-Hadise Yayınları, I-VIII.
- Ebu Zehra, M. (1994). *İslam hukuku metodolojisi/Fıkıh usulü*, (Çev: Abdülkadir Şener). Ankara: Fecr Yayınevi.
- Ersoy, M. A. (1989). *Safahat*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Eren, H., Gözaydın, N., Parlatır, İ., Tekin, T. ve Zülfikar, H. (1988). *Türk Dil Kurumu (TDK) Sözlüğü*". Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi,.
- Fahrudin Er-Razi, (1937). *Tefsir-i Kebir Mefatihü'l Gayb*. Tahran: Daru'l-Kitabi'l-İlmiyye, (Mısır baskısından fotokopi), I-XXXII.
- Gazali, E., (trs.). *İhyau Ulumi'd-din*. Beyrut, I-IV.
- Hazin, A. (2004). *Lübâbü't-Te'vil fi Meâni't-Tenzil*. Beyrut: Daru'l-Kitabi'l-İlmiyye, I-IV.
- İbn Aşur, M., (1984). *et-Tahrir ve't-Tenvir*. Tunus, I-XXX.
- İbn Mace, E., (1952). *Sünen* (thk. Muhammed Fuâd -'Abdulbâkî). Daru İhyâi'l-Kutubi'l-Arabiyye, I-II.

- Karagöz, İ. (2007). *Günahlar, tevbe ve istiğfar*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Karagöz, İ., Karaman, F., Paçacı, İ., Canbulat, M., Gelişgen, A. ve Ural, İ., (2010). *Dini kavramlar sözlüğü*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Karaman, H., (1979). *Günlük hayatımızda helâller haramlar*. İstanbul: Yeni Şafak Yayınları.
- , (1993). *Ana Hatlarıyla İslam Hukuku 1: Giriş ve Amme Hukuku*. İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Karaman, H., Çağrı, M., Dönmez, İ. K., ve Gümüş, S., (2012), "Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir", Ankara, I-V.
- Köktaş, M. E. (1997). *Din ve siyaset siyasal davranış ve dindarlık*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Müslim İ. (1374/1955). *el-Camiu's-Sahih* (thk., Muhammed Fu'âd Abdülbâkî). Beyrut: Dâru İhyâ'î'l-Kutubi'l-Arabî, I-V.
- Püsküllüoğlu, A. (2005). *Arkadaş Türkçe Sözlük*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- er-Rağib el-İsfehani, E. (2010). *el-Müfredât fi Ğaribi'l-Kur'an*. Beyrut: Dar'ul-Marife.
- es-Sabuni, M. A., (trs.). *Safvetü't-Tefasir*. İstanbul: Dersaadet Yayınları, I-III.
- Solak, A., (2011), "Türkiye'nin Suç Haritası Çocuk Suçluluğu", Hegem Yayınları, Ankara.
- Şeker, M., (2007). *İslam'da sosyal dayanışma müesseseleri*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı.
- et-Tirmizî, E., (1992). *Sünen*. İstanbul: Çağrı Yayınları,.
- Tümer, G., ve Küçük A. (1993). *Dinler tarihi*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Türk Ceza Kanunu, (2005). Adalet Bakanlığı Yayın İşleri Dairesi Başkanlığı, Ankara Açık Cezaevi Matbaası, Ankara.
- Özek, A., Karaman, H., Turgut, A., Çağrı, M., Dönmez, İ. K., ve Gümüş, S., (ts.). *Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Açıklamalı Meal*.
- Yavuz, Y. V. (1983). *İslam'da zekât müessesesi*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Yazır, M. H., (trs.), *Hak Dini Kur'an Dili*. İstanbul: Azim Dağıtım.
- Yücel, M. T. (1986). *Kriminoloji suç ve ceza*. Ankara: Adalet Teşkilatını Güçlendirme Vakfı Yayını.
- Zemahşeri, M., (2009), *el-Keşşaf an Hakâiki't-Tenzil ve Uyûn'il-Ekâvil fi Vücuhi't-Te'vil*. Beyrut: Marifet Yayınları.